

Informacja z XVI posiedzenia plenarnego Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Posiedzenie odbyło się 10 października 2019r. Wśród zaproszonych gości byli obecni m.in.: Przew. KRASP prof. J. Szmidt, Przew. RG IB prof. L. Rafalski oraz Prezes Sieci Badawczej Łukasiewicz dr P. Dardziński. W pierwszej części zgromadzeni wysłuchali wystąpienia prof. M. Szczerka nt. „Finansowania nauki w Polsce”. Tematyka została wywołana utrzymującym się niskim poziomem finansowania badań, zwłaszcza w kontekście realności osiągnięcia założonych celów realizowanej obecnie głębokiej reformy nauki i szkolnictwa wyższego. Prelegent syntetycznie przedstawił system finansowania badań w Polsce na tle międzynarodowym. Posiłkował się aktualnymi danymi pochodzącymi z Eurostatu oraz oficjalnych źródeł krajowych. Prezentację danych uzupełniało scharakteryzowanie rozwiązań instytucjonalnych, wysokości nakładów, wskazując na niski poziom finansowania budżetowego. Prezentację można znaleźć pod adresem:

http://www.rgnisw.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2019_10/c6cc388bd9aa952b906e35c6e29f8a84.pdf

Dyskusja po wystąpieniu dotyczyła ustaleniu przyczyn tak niskiego finansowania oraz głównie problemów strukturalnych powiązanych z tym problemem - prof. Rafalski zwrócił uwagę na konieczność rozdzielenia strumienia finansowania na dedykowane nauce i szkolnictwu wyższemu, powtórzył tezę prelegenta dotyczącą znaczenia stabilnego finansowania badań wyprzedzających. Prof. G. Borkowska wyraziła żal, że w wystąpieniu prof. Szczerka nie znalazło się miejsce na temat marginalizowania humanistyki, której sytuacja finansowa nie jest dobra. Instytuty humanistyczne mają niewielką dotację statutową, programy NCN nie traktują jako badań podstawowych prac edytorskich, chociaż wydawałoby się, że właśnie prace edytorskie są badaniami podstawowymi. Prezes ZBP Krzysztof Pietraszkiewicz nawiązał do problemu dekarbonizacji gospodarki z którym nie poradzą sobie sami przedsiębiorcy, ani instytucje finansowe bez współpracy ze sferą nauki, nawiązał do wypowiedzi prof. G. Borkowskiej w kwestii potrzeby znalezienia nowych sposobów komunikowania i rozwiązywania problemów. Profesor W. Baniś zgodził się, że stoimy przed wielkimi wyzwaniem cywilizacyjnymi, uważa, że potrzebne jest stworzenie polityki państwa w kwestii nauki. Zaznaczył, że Programy Horyzont 2020 i Horyzont Europa powinny być bardziej wykorzystywane. Obecnie wyniki są fatalne. Powtórzył wielokrotnie wskazywany przez KSN powód niskiego zainteresowania aplikowaniem w postaci totalnie nieopłacalnych zapisów tworzenia umów biorąc pod uwagę włożony wysiłek administracyjno-intelektualny. Zdaniem prof. Baniś rolę polityków, na poziomie Komisji Europejskiej, jest wynegocjowanie lepszych warunków, dodatkowo zaznaczył, że deficyt środków krajowych nie powinien być rekompensowany przez środki unijne. Podkreślił, że Prof. M. Szczerek pokazał, że po odjęciu środków płynących z gospodarki, środki budżetowe na naukę pozostają na poziomie 0,36% PKB. Przewodniczący KRASP prof. J. Szmidt wskazując na wiele problemów stwierdził, że nadmierna biurokratyzacja oraz źle skonstruowane wewnętrzne systemy finansowania agencji rządowych prowadzą do trudności w realizacji i rozliczaniu prac badawczych. Zniechęcają do podejmowania działań na rzecz prac badawczych i rozwojowych. Dr P. Dardziński Prezes Sieci Badawczej Łukasiewicz podkreślił, że nakłady na naukę powinny wzrastać, bowiem rozwój

gospodarki nie jest możliwy bez wsparcia nauki. Wskazał, że między rokiem 2017 a 2018 o 60% wzrosła liczba przedsiębiorców, którzy sięgnęli po środki związane z B+R, a w 80% środki te zostały spożytkowane na zatrudnianie osób, które są w stanie kooperować z jednostkami naukowymi. Wystosował apel o podjęcie działań lobbujących przez środowisko nauki na rzecz Horyzontu Europa. Dodał również, że Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego we współpracy z Ministerstwem Przedsiębiorczości i Technologii otworzyło biuro lobbystyczne na rzecz Horyzontu Europa. Ważne jest również to, że wzrost zainteresowania obecnym Horyzontem 2020 wynika z tego, iż został on uwzględniony w ewaluacji (może warto byłoby uruchomić nasz dział współpracy z zagranicą w sprawie lobbowania w strukturach ETUCE mających swój udział w KE?). Prof. J. Szambelańczyk zaznaczył, że stoimy wobec dramatycznego dylematu encyklopedycznego egalitaryzmu rozwoju nauki versus selektywnej preferencji. Zarządzanie ryzykiem albo sankcje. Wspomniał również, iż uczestniczył w kongresie bankowości, gdzie mówiono o triadzie państwo – sektor finansowy – nauka pod znakiem zrównoważonego rozwoju. W ciągu ostatnich miesięcy w krajach Europy, a także Azji zauważalny jest wzrost liczby projektów związanych ze zrównoważonym rozwojem. Banki centralne podjęły radykalne działania związane z pewnymi nakładami, a jednocześnie z dyrektywami ograniczającymi finansowanie szkodliwych inwestycji. Zauważył, że ważne jest uświadomienie sobie zagrożeń związanych z karbonizacją, ale również rolnictwem, które zanieczyszcza środowisko i myślenie o zrównoważonym rozwoju w kontekście państwo – sektor finansowy – nauka.

Po tych wypowiedziach ogłoszono przerwę. Po jej zakończeniu w pierwszym punkcie obrad na drodze głosowania tajnego jednogłośnie dokonano wyboru uzupełniającego do Prezydium Rady Głównej przedstawiciela reprezentatywnych związków zawodowych. W ten sposób znalazłem się w Prezydium. Kolejnymi punktami było zaopiniowanie projektu ustawy o utworzeniu Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu, projektów rozporządzeń w sprawie wysokości wynagrodzenia przysługującego członkom instytucji, organów i zespołów oraz ekspertom i rzecznikom dyscyplinarnym działającym w systemie szkolnictwa wyższego i nauki oraz w sprawie szczegółowych kryteriów wynagradzania pracowników Biura Narodowego Centrum Badań i Rozwoju. To ostatnie wzbudza duże nasze kontrowersje, co wyraziliśmy stosowną opinią KSNU. Po pozytywnym zaopiniowaniu zmian w projekcie rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego zmieniającego rozporządzenie w sprawie sporządzenia wykazów wydawnictw monografii naukowych oraz czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych Przewodniczący Rady zakończył posiedzenie.

Notatkę sporządził B. Dołęga